

Իրադրություն

Պատասխանում են թուրք իրավաբանները

Օգոստոսի 3-ին «Լը Մոնդո» օրաթերթում ծավալուն հոդվածի հեղինակ Ջեյ Ռիսթերը վերաժ է անում հայ ժողովրդի 1915 թ. ցեղասպանությունը ներկայացնել որպես «դասերազմի հաս- գանակ»։ Մեծիկով նրա զայրույթը, այս անգամ «թուրք սան», որ նրան զայրացրել էր նախ քան իրավաբաններ Մուսա- ֆա Լազըմ, Չեֆի, Մուսաֆա, Ալի Լազըմ փառանքը, Ռեջեբ Ֆեռզի, Մուսաֆա Լազըմի բերելը, որով 1919 թ. վարել են Ե- ռիս. թուրքերի դատավարությունը: (Պատասխանները թերթում են «Տայբի» գեղասպանությունը» գրքից, Երևան, 1988)

Ջ. Ռիսթեր. «Քիչ հավանական է, որ հայերի քոչվորական արտագաղթը հրաման արված լինի թուրքական ղեկավարող եռադրյան կողմից, որ կազմում էին ներգործողները թուրքական թե- լի, սազմական մասնաճյուղ էնվեր փա- ռան է սազմական նավաթումի նա- խարար Տեմալ փառանքը»:

Թուրք իրավաբաններ. «Լիովին ա- րդարացի է, որ այդ կոտորածները տեղի լինեն թուրքական ղեկավարող ղեկավարողների անմիջական հրաման- ներով և գիտությամբ» (էջ 42): «Դիարքեթիում տեղի ունեցած խու- ռամիաներն ու կոտորածները տեղի են ունեցել... Թուրքական ղեկավարող ղեկավարողների կողմից» (40): «1331 (1915) հուլիսի 21-ի թվագրությունը կրող Թուրքա- թեղի ծածկագրի հետագիւր, որն ուղղ- ված է Դիարքեթի, Խարքեթի, Ու- ռֆայի և (Տր)Չորի վայրերին և մու- թասարիքներին, հրահանգում է ծա- նադարներին մնացած դիակները թաղելու, լիակ գույքը վաճառելու և ընդհանրապես դիակները ծորեր, գե- ժերը և լճերը գցելու մասին» (42- 43): «Կասամոնուի վայրի Ռեժեդ փա- ռան ծածկագրի հետագիւր է ստացել Բեհադեթին Շաիր բեյից, ուր նշված է եղել, որ հայերի սեղանաճուրջը հարց խիստ անհրաժեշտություն է» (45): «Շաիր բեյի եզրույթից Անթա- լիայի մուսաարիքին ուղարկած ծածկագրի հետագիւրում նշված է. «Երգումի, Վանի, Բիթլիսի, Դիարքե- թի, Միվանի, Տրապիզոնի քաղաքնե- ռում ո՛ր մի հայ չի մնացել, քոչորն արտաքսվել են Սոսուլի և (Տր)Չորի կողմերը: Իսկ դո՛ւր ինչ եք անում Ան- թալիայում» (47): «Մեծեղ բեյի սված ցուցումներից բացահայտվում է, թե ինչպես հայերին մեծ ծովի ա- փերին նավ նսեցնելով խեղդամահ են արել... երբ ինչը հայտնի է Թա- լաթ բեյին, վերջինս ոչ մի հայ չի ձեռնարկել Տրապիզոնի վայր Տեմալ Ազմիթի նկատմամբ» (44): «Թերված փաստիկ ու վկայությունների հիման վրա դուք. Բեհադեթին, Շաիր, դուք. Նազըմ, Արիֆ, Ռիզա, Չեմալ, Ազիզ, Էնվե, Տեմալ և Թալաթ բեյերը, որ- ղոնք հանցագործության անմիջական մասնակիցներ մեղադրվում են Իր- վան օրենսգրքի 45-րդ հոդվածի ինչ կետով և 171-րդ հոդվածով» (48):

Ջ. Ռիսթեր. «Այդուհանդերձ, ներ- կայացնելով 19-րդ դարի թուրքական արձագանքները սազմական ղեկավարող ղեկավարողները, այդ սեղանաճուրջը գեղաս- րամությունը վճիռ չէ»:

Թուրք իրավաբաններ. «Երբին գո- ծերի նախարարության հասույթ գրա- սենյակի մեծ Իսաան բեյը հաստատում է, որ... Սեմալից Գալեթի գործուղ- ված Արդուլլահադ Լուրի բեյը հայա- բարել է, որ «սեղանաճուրջի հիմնական նպատակը (հայերի) ոչնչացումն է», և Անվեյացում է նաև, որ ինչ այդ հար- ցով կարի մեջ մտնելով Թալաթ բեյ- յի հետ, նրանից ուղղակի ստացել է կո- տորածի հրաման» (40): «Տեղահա- նության քուն Օղասալից եղել է հա- յերի ոչնչացումը» (161):

Ջ. Ռիսթեր. «Տեղահանությունն ինքնին գեղասպանություն չէր կոչվում»:

Թուրք իրավաբաններ. «Կենտրո- նական կոմիտեի անդամ է «Թեբիլի- թը մահուսեթի» (անգլեն ու անդաճա- ռան հայ արավաններն անայի վա- ռերում քնաշնչելու նպատակով ստեղծված հասույթ կազմակերպու- թյուն Ս. Ս.) նախագահ Բեհադեթին Շաիր բեյը եզրույթից Խարքեթի դատաստանու փառուղար Ռեսեդ- լի Լազըմ բեյին առաջարկած ծածկա- գիր հետագրում գրել է. «Չեք միջո- ղով ուղարկվող հայերը ոչնչացվում են, թե՛ ոչ... Անկարայի դատաստանու փառուղար Նեքաթի բեյի կող- մից Յոզղաթի նախաձեռնությամբ Տեմալ բեյին առաջարկված է Ե- ղել յիսկառակելու հայերի քոչվոր- ան խնդիրը» (157): «Երգումի վա- ի Սյունի բեյը հայտնում է. «Քիչի ճանադարով երգումից ուղարկված հարուստ հայերի փառանքները, հար- ձակման ենթարկվելով Բեհադեթին Շաիր բեյի կազմած հրատակարար

Մինչև դատակարարության չհասնի

Առավոտյան ժամը սասին մեկ ար- ղեն Ասեփանակերտում էին: Մոտե- գանք ԼՂՀ-ի գործկոմի շենքին: Չինք հասցրել նրա մեկը, երբ դը- ղյուն լավեց: «Ալազան» իրքիների մի ունակ անդր, սահմոկեցուցի ու հոգեմաճ ոտնոցով, սուրալով գործկոմի շենքի վրայով, դայրեց բաժնի: Հրատարակը մի ակն- բարբուն դասակարգեց:

Եր այնուամենայնիվ, ասը ռոդի անց բաժանվելով խմբերի, հյուրերը ցրվեցին Ղարաբաղով մեկ: Ներա- դրալ, լիարկե, նաև Եառույթանի քաղաքը: Աֆանասյանը և Սմիռնյանը անհատալ (ժամանակը սող էր) գնացին քննարկան սեղանաներ, որ- ռով սեղանավորված էին Ասեփանա- կերտի դրոշմներում: Եր նրանց հետ էի: Ուսարությունս գրավեց այն, թե ինչպես տնականորեն էին հագնվել սեփականակերտները: Քվեասուի- բին նրան մոտենում էին երկասնե- իս ձևերից բռնած, որով մոյոնդես հագնված էին տնական: Եակասա- յին փայտում վաղուց նման քան չէի տեսել: «Ալազանի» յուրաքան- յուր դայրությունը հետ, որ հասնում էր Բվարկություն կասարդ շենք-

Մի ռոդի անց Ե. չինի ընդունար- նից ասացին, թե Բորիս Նիկոլայե- իչը տեղում չէ կգա մի ժամից: Ըն- Հայտնեցի, թե հենց որ նա գա, հա- դողեն, որ նրա հետ ուզում է խոսել Յուրի Աֆանասյանը, եւ սկեցի հեռա- խոսի համարը:

Մինչ դա գլուխ կգար, եւ Յուրի Նիկոլայեիչին կաղեցի դաճաճա- նությունս նախարար Եաղոնիկովի հետ:

Մի ռոդի անց Աֆանասյանը վեր- ղեց հասույթ աղարատի ժամը լա- վաղը:

- Եվզենի Իվանովիչ, դուք միայն ակնայ դրեք (Աֆանասյանը լավա- ղը մեկնեց դեղի դաճաճանը, որ- ղից լավում էին դայրությունները), խմբում են ուղիղ փայտին:

- Այդ դեղում ինձ համար ան- հասկանալի է, թե ինչու է լում գունդը, երբ խմբում են գորտնոցն- ռին: Դուք գոնե ձեզ դաճաճանեիք: Այստեղ ամեն ու սղանվածներ են լինում, այդ բվում նաև զինվորներ:

- Լավ: Դա ծիս է, քոզ զենեա- լը քոչի գա այստեղ: Երբ Ասված սա մեկ գնամ, աղա այստեղ Ղա- բարալի ղեկավարությունը կգրա-

նորենից, որով, ի դեղ, դաճաճա- վել են ժողովրդի փողոտով: Կրակում են ժողովրդի վրա,- ասացի ես:

- Այ, ձեռ կրծին դաճաճանալորի նեան կա: Եր իմիջալուրը, դուք եք այդդիսի որոշում կայացրել,- խոր- մաս դաճաճանանց ժուրքենկան:

- Բայց մեկ որոշում չեմ ընդու- նել, որ հրանոթներից կրակեն գնդի վրա, իսկ գունդը լո՛ւ,- ասաց ԽՍՀՄ ժողովրդական դեղոտաս, Գերագույն խորհրդի «Սղաները կողմ են դեմոկրատիային» հանձնա- ժողովի նախագահ Վլադիմիր Սմիռնովը:

- Այ, այդտեղ եւ համաձայն են ձեզ հետ: Ինչ վերաբերում է գնդին, աղա չեն լուելու: Երբ նորից կրա- կեն գնդի վրա, կոնցենեն կրակա- կեալ:

- Իսկ երբ արկը գնդի ցանկա- դաճից երկու մեք հեռու ընկնի՞, կամ ընկնի աղայի սան վրա, որը գնվում է Ասեփանակերտի կենտրո- նում,- հարցրի ես:

- Կարծում եմ քանակը հնարա- վորություն ունի անելու ամեն ինչ, որ կանխի արշունահեղությունը, աս- կանց արքուն քալելու: Իհարկե, կրակակեցը ղեճ է լո՛ւ ընդմիջ,- եզրակացրեց Յուրի Աֆանասյանը:

Էջեր դարաբաղյան իրադարձությունների և խոհերի գրից հարազատ հողի վերերն անցնում են իմ արտի միջով

ՉՈՐԻ ԲԱՆԱՅՐ

րին, ավելի աս ցնցվում էին այդ պնեմին անստիտ հյուրերը եւ այն մայրերը, ովքեր երեխաների հետ էին:

Բնակչության ուրախմունքով տկո- սը (այսինքն Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժայռի խրվում ունեցող քոչոր փայտակները, քա- ցառությանը աղբյուրանական հա- մայնի) մասնակցեցին Բվարկու- րյանը: Նրանցից ինձանուր տկո- սը դարձանորեն էր դասավանդել բերրիկում գրված հարցին: Կիսոր- ները ոչ մի խախտում չիայնարերե- ցին հանրաժողովի անցկացման ըն- քացում:

Այդ օրը նսավ մեծ ժողովրդի դաս- նության մեջ: Կարծում եմ, սերունդ- ները կենրեն մեզ ասի այստիտի «դավաճանության» համար. Լեո- նային Ղարաբաղի անկախ հանրա- ղեկություն: Անկախ: Անկախ: Ինչպիսի՞ հոգաբար: Բայց երբ խոր մասնում եւ սարսուխի է դաստնում: Անկախ է նա նաև... Հա- յասանից: Անա թե ինչ սխոյեցին անկ մեզ քոչեռիներն իրենց լինի- նյան ստիտյան ազգային փայ- փայտությանը:

Հարցող օրը Աֆանասյանն ու Սմիռնովը ղեճ է բռնեցին երե- ան, այնտեղից էլ Մուսկվա: Բայց դարձվեց, որ Հայաստանի երկրում դաստնանը լիովին չի քաղվել, աս- նա նամին մեզ համար մի դյուխ քա- ցել ու կրկին վաճել է: Թանձր մա- ռախտը է: Երբից, Խորալուից, Մուլիբիլից անդրոմեջ կրակում են Ասեփանակերտի վրա «Ալազան- նեթով», S-12-ով, հատրիցներով, կրկնակից անընդմեջ սպանասա- յին կրակամերձում: Աֆանասյանի սկզբում բվաց, թե այդ ամենը կար- ձես խրական չէ: Եր իսկապես դո- վար է հավասալ, թե իրիտակնում են քաղաքապետանց խաղաղ փա- ղուրը: «Հնարավոր լինի Մուսկվայի հետ կաղեցել, մի տեսակ անդաճա- յի սազո նա: Պատասխանեցին, որ երեսուցյանից կաղ չկա: Հնար- ավոր է միայն հասույթ աղարատով: «Իսկ կարելի՞ է, տեսնե՞ք, միանալ է- լցինի հետ», հարցրեց ես:

Եր ձեռքս քառ հասույթ աղարա- տը: Խորեցի հասույթ կոմսաստրին:

վի նրանով: Այնուպես որ շնորհակա- լություն: Թող ձեռ ներկայացուցիչը գա:

- Ես ձեզ հետ համաձայն եմ: Կրակակեցը չի կարելի չոնցել: Կոչայնանվորված նաև Բորիս Նի- կոլայեիչի հետ, եւ մեկ, ծիս կլինի, որ հավակնեմ նրա մոտ ու խոսենք: Այստեղ այդու չի կարելի քոչուցել:

Մոտավորապես նույն ոգով Աֆա- նասյանը խոսեց նաև Բարանիկովի հետ: ԽՍՀՄ ներքին գործերի նախա- արդ: Բորոնիլիսի հետ: Գլխավոր քալի ղեճ Լորովի հետ: Նազար- անի հետ: Աֆանասյանը խոսում էր հանգիստ: Մեկ երկու գծով դասկե- ռելով իրադրությունը, վրդովմունք արտահայտելով կրակակեցերի անօ- ղնականության մասին, համարն աղով Երեւանի անունը, որեղից կրա- կում էին:

Երեւ ժամ հետ զանգառեցին Ելցինի կարիներից: Եր քալակա- նին արագ միացրին Բորիս Նիկո- լայեիչին: Պայմանավորվեցին, որ երկու օր հետ, ժամը ինչգին նախա- զանի կարիներում հավակնեմ քոչոր նրան, ու մեկ Աֆանասյանը հասց- ռել էր խոսել: Խոսաճաղով այնտեղ քոչել նաև Նազարաներ, որն ա- տանց այդ էլ Մուսկվայում անկախ ունե:

Հարցող օրը Ասեփանակերտն էլ ա- վելի դասվեց մասնախոյով: Չնա- յած դրան, աս ավելի ու նախա- ուրյանը սկսեցին խմել Ասեփա- նակերտին: Կետորի զանգառե- ցին գնդից եւ սասցին, որ Եաղոն- իկովի հրամանով Կիտավաղ էր թուկ զենեալ ժուրքենկան, որը Ասե- փանակերտ կոմսանի գրասաննե- նայով: Դա նախապես էր, որ մեկ հանդիպում են ունենալու զենեա- լի հետ:

Հանդիպումը կայացավ: Աֆանա- սյանը սեղակացրեց զենեալին, թե ինչ է վիճակվել տեսնել իրեն: «Երբ ու- ղիք որեւ մեկը դասներ ինձ, եւ չի հավասա, ավելացրեց նա: Անհնար է դասկերացնել: Մի՞թե դարձ չէ, որ անդաճաճությունը մարդաստա- մին ավելի դաճան ու սարսախելի է դարձնում»: Գենեալը իր միջը արտահայտեց մոտավորապես այս- րես. քանակը չի միջանում միջազ- գային քալույթներին:

- Բայց կրակում են ոչ թե բե- ղանակներից, այլ քանակային հրա-

Ա մեն առավոտ ինձարեքար մոտենում եմ դաստնանին, մասնելով եղանակի մասին: Թոչի- ֆային է, թե ոչ: Հազար ու մի միջ է խոսում գլուխ: Թոչիֆային չէ, ու- ռեւն երեք վիրավորներ չեն կարող խոչել երեսուն: Իսկ ինչպե՞ս անցում այդու ցավազրկող դեղամիջոցներ չկան, արչան փոխարինող միջոցներ չկան: Ասված չանի, այսօր էլ կա- ռող են վիրավորներ բերել: Երեսու- նում մի տեսակ ընտելացել են դա- ճաճազմի վիճակագրությանը: «Ղա- րաբաղում Երեւանից հեռակոմու- րյան հետախույզում սղանվել են ինչ- քը, վիրավորվել սասնակը»: Ես հե- տ հարցնում էի մարդկանց, թե ինչ- րես է ընկալվում այդ դրամասին հաճվալը: Պարզվեց, որ մարդիկ մասնախում են միայն սղանված- ների մասին սվայները: Մինչև հա- ջուր լրակությունը հիշում են, որ սղանվել է ինչ մարդ, իսկ սասն- մեկ վիրավորների մասին աղեն հասցրել են մոտանալ:

Տասնմեկ վիրավոր: Նույն այդ վիճակագրության համաձայն, ամե- նախը երկուսը կամ երեք նրանցից կվախճանվեն: Մի այդպե՞ս - էլ կդառնա հաճանոցան: Դա նախա- կում է սասնայակ լիսեր ներարկված արչուն կամ արչան փոխարինող, նախակում է անթիվ փանկու- րյանը աս քանակ արժեքող ցավազ- րկող միջոցներ: Նախակում է կիր- մեքերով վիրակաղ, կվոզարաներով քաճուրակ: Նախակում է թիեկների, բուժույթների, դայակների անոտն զի- շերին: «Երբայն, դա նախակում է մոտ ինչ զանազան մեթոդներ, որոնց անմիջապես հաղորդվելու է վիրավորների ցավն ու տառադամը: Եր վերջապես դա նախակում է սասնակ մայր:

- Ես քան անհամեմատ լավ ըն- քաց կասանա, քառեպաղով ավարտ կունենա, երբ ամառ լինի: Պատկե- րացրեք, մարդը մոտենում է ֆաներող դարի վերջին միայն այն դասնա- ղով, որ երկրը գնվում է քրակակա- ման մեջ, ավելի ծիս, դաճաճան մեջ: Արմեղիցին, զոոզոտացին սկզ- բում, իսկ հետ ընտելացան: Ա- լարտի ընտելացավ: Բայց կրկնելու- նա՞ն արչոք այն սասնակ մարդիկ, որոնց վիրավորել են իրենց սան Ե- մին, ընդամենը մեկ օրվա ընթաց- րում:

6 - րդ դասարանից երագել է ջութակի վարդիս դասնայ: Փոֆ հարսանից գեղեցիկ ելույթ էր ցույց տալիս: Ընդհանուր առմամբ, մեր երգեցողությունը, աշխարհի լուրջ պայմաններում, ու ներսում շարժվելով կուսակցական ծայրերը սկզբում իրենք մի երկու ցուրտ փայտեղի: Ավելի ուշ Կոմիտաս կոմսերիստի մասանող (աղանակ է ճի՛ն) Մե-

ն մասնում էլ առաջ մտնում անցածի մասին:

- Ասված մեծ նվեր է արել ինձ, ես վարդիս եմ, հայ վարդիս եմ ու մասնավոր՝ երեսնի: Հայ լինելու դժվար երջանակությունը «Կոմիտե» ու «Անտոնի», Խաչատրյանի ծայրահեղների մեջ հնարավոր է շարժել: Հաս լուրջ աշխարհի բոլոր երկրներից հայի հղատություն

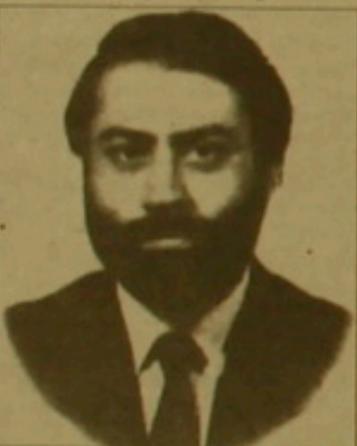
- Ամենախիչ մեկ սարի լիցի սղասած, որ դարձած ճի՛ս եմ սարի: Երբ նվագարանի ծայրն անում է, ուրեմն Աստու աղբ մի դրսի գործարել է ինձ սեղանս: 90-91 թթ. ես ուսանաւորույուն եղալ, որից հետո ոչ միայն մեծերից նրա սեղն ի մասն: Ամենակարգում, ավելի շուտ դժվար օրերին, Վիկտոր Խաչատրյանն ու Արմեն Պետրոսյանն

Մեկփան Կոստանյան. ջութակների արարիչը

Մինչև հզգ գտնելը ես ամենատարեալն փայտի կտոր էի. դու ինձ առեցիր, կոտր ու իրան փայտեղի, իսկ երբ աղեցր զնազ-եկալ, ինձ մեղեդիս այլեւս միայն ինձ չէր: Իմ մեջ աղբուղ արեց, հոգը, կիրք, վերք, լազը կախարհի և ճեղքով լաղիկը դարձալ: Ու թե համեղգարանում լույս է վառվում, ինձ ժամանակ է... Ասում են, թե նրա սարած վերջին նվագարանները Մտրաղիվարիտայի գործիներին համարա չեն արքերվում (հանրապետության վաստակավոր արտիստ Վիկտոր Խաչատրյանի կարծիքով): Ավելի քան 10 տարեկան «գործնական» ասուցչի, ինֆուրայն» սակավախոս գրականությունից օգտվելով: «Մեծ վարդիսները գիրք չեն գրել, գործիք են սարել, ես գաղտնիք դժվար է գտնել: Արդեն ասոք սարի ամեն օր գաղտնիք դասը կրելի վրա բացել կանգնել եմ: Արդյունքը ստիպում է օր առ օր աղբոքն ի քրոտի աշխատել»:

աղբոքները աշխարհիս ամենա-ժողովուն անկյունը լիցի գտնել Հայաստանը:

Ամեն մի դասվորաստի համար

Վեհ Կոտիկ: Հետո, արդեն այս գարնանը «Մեկփանի գործիքների հեղինակությունը վարակված արտիստներից» (նվագարանի դիրժմոր Կարեն Լավրյանի բառերն են) կազմված կամերային նվագախումբը ոչ միայն բարձրագույն կատարում աղանակը Ազգային օպերային թատրոնի Հայկադաս արտիստ հին լիցիներով Բախ, Շոպեն, Խաչատրյան, Ռախմանինով, այլև ներկայացրեց մի մարդու, որն իր անբախտ համեստության, բանձրացած լիցիների հասցես շարժելի մեջ ամբարել է մի համախմբող սեր ու ոգի, որ օրիս դերակատար բառով նվագախումբ է կոչվում:

«Երբ մարդ վերցնում է Մեկփանի դասըստան գործիքը, չի կարողանում չնվագել, որովհետև անընդ-հատ նոր հնչեղություն ես հայտնաբերում, որ վաղն էլ ստիպում է աշխատել»: Կարեն Լավրյանի այս բառերը հիշեցնում են Մեկփանի լուսնները: «Ավելի քան ինձ ասեմանը արդյունք է, որից դժգոհ նորից նույնազարդ իմ օրն եմ շարունակում»:

Ի դեպ, իմ ընկեր-բարեկամ Արմեն Տոնոյանը հրաշալի է նվագում, որովհետև նրա ջութակի մեջ էլ գրված է վարդիս Մեկփան Կոստանյան:

ԱՆԱՍՏՆ ԿՈՎԱՆՓՅՈՒՆ

փանն արդեն գտել էր ինձաներկի («գրուն») ես լսելի ամենաճեղք բուրդուրությունը («Հայր իմիկոս եր, ուրեմն ոչ մի բան դասանական չէր ինձ կանգնում, հոս ու մոտ աշխարհից ստացածը լիցի էր անգլիկ ինձ մեջ, որ ինձ բաժինն ավելացնելով ես գտնելի»), իսկ 1985-ին առաջին ջութակը դասաւս էր:

38 տարեկան վարդիսը 30 գործիքի հեղինակ է արդեն (14 ջութակ, 3 ալ. 1 բավթորակ): Տարբեր երկրներում կան Մեկփանի դասըստան գործիքները, ես զարմանալի չէ, որ դասվորները գնալով շատանում են:

- Գործիքները սարիներ շարունակ մեր անդամներն են եղել: Մեր նեղիկ բնակարանի վարձով եմ ապրում սեղանի մի ծայրին առավում, ներկվում, ծնվում եր գործիքը, մյուս ծայրին ճաշի դասըստություն էի շնամում: Հիմա, վառվ Աստու, Տիգրան Լեւոնյանի բնակարանում առաջին հարկում Մեկփանի արվեստանոցն է, ասում է Կարենն Մեկփանի կինը: Մասնագիտությամբ երաժիշտ է:

- Տուն չունեցող մարդու հոգեբանությունից ու մի գործիքը մի բանի օրվա շուրջ, առնել-ռեկտ կենցաղից հոգնած մեկ-մեկ ուղում եմ հեծ մի երկիր գնալ: Բայց հիշում եմ, որ այժմ ես Մեկփանի կինն եմ ու կիսանկեղանական, համահամակ

ՍՈՒՐ ԱՆՎՅԱՍԸ

Գրական մարզավարժություն

ԱՐՄԱՐ ԽՈՒՇԱՏԻՐՅԱՆ
Քննադատական ռեզյուզմն իր իննադասություններով աստղայն կառուցաչից: Անցյալիսական ռեզյուզմն ծաղրածուական մակարդակի հասնող իր սերով աստղայն անցյալից: Դասարանական հիմունքն ամառայնդեղու համար ամանեղեղ է հարկավոր: Անցյալից միակ աստղայնությունն այն էր, որ աստղայնական ծախսերը ռեզյուզական էին: Այսօր հիշալ ծախսերը ու մանկական վերել են աղբում, ես հրատարակություններն ու գրողների միությունները դարձել են աստղայնների միություն վառակներ:

Մեծակն առաջին դեմով գրեւ, թե երրորդ, կարեւորն այն է, որ գրեւ սեփական դեմով: Մի ժամանակ գրող սովետական արտադրության գրածեղեւ եր, որի վարդը գրակնն էր: Ես այն, որ այս օրերին մի շարժ գրողներ դարձարեցել են իրենց մասնագիտական գործունեությունը, աստղայնում է, որ այն երանելի օրերին նրան սեղծագործում էին արի թելարանով ու ոչ թե կատակարական դասվորով: Երբ կենցաղնախորությունը սիրություն էր անում դասնական ուղեներին, դրամա սիրությունը նմանօրինակ հնարավորություն էր ցուցաբերում կողորհալի բանաստեղծների ողբադայի նկատմամբ: Արձակ խոսք տնտեսալ, ես այսօր ես աստղայնում եմ իմ արձակի սարք տղ փոխանակել երկու տղի հեծ՝ ինձ աստղայնությունը: Բանն այն է, որ աղանկները փետուներ են կորցնում, ես ինչ են այն ողբերը, որ գրել են գտնում: Չարմանալի այն է, որ իր գրի մասին դրվասական գրախոսություն կազմակերպելուց հետո, հեղինակն սկսում է լրջորեն հավասալ այդ գրախոսակնից ես նրա դիրորուսանը լինում է հեծելալը: «Գիրս կարդացել ես, ուրեմն կարդալու չեմ ես»: Մինչդեռ նրա շարժումն էլ թեքալը ողբ է լինել: «Երբեք եմ նրան, ումից գրա գրողս»-ն եմ արել»: Բայցեւայնդեւ,

մի բան լիցի կարդալ: «Կարդալ» նա նակում է ծրագրված ձեռով միտ գրադեցնել ընթերցվող նյութով:

Մեկփանի նախնականությունը երանգավորել է իր ինասությունը: Ի լրումն աղաքելություն, աստղներում գաղափարաբարությունը աստղայնում էին ճնշում, ներկա ժամանակներում սեծեսամաֆիական ֆիդաններով: Այդ արտասակ ճնշումների շնորհիվ աստղ է շարժվում գրականության շարժարեց: Ձրդի արհեստական դակասն ավելի ծանր նսեց գեղարվեստական գրականության վրա, ան յորանաստեղայն գրականության աղաքալ: Ես Արիմոնի նմանակելով լի կարող լրացականը: «Ինձ քոլոր սվել, ես ես շուտ կան գրական աշխարհը»: Չնայած դրան, քրդի բան կարճան դրական հեծեսանն այն է, որ դժվարություն կա վերահրատարակելու ողբունունիսական մեկնարանություններով: Դրասարանությունները մաներում են: «Դասարանը» լուծարվեց «Լույսի» մեջ, ես աստղայնում: «Ան լույս Դասարան» հրատարակությունը: Վերջերս լույս է տեսել նոր գիրք «Ինչոյն է կոչվում աղխար»: Հաս ողբ ձեռով թերեք ժամանակակից վեղը, հանի դեռ լի հարսացել: Մեկին տղազում են, որովհետեւ լալ է գրում ես ոչ թե այն դասնալով, որ ավելի լալ է գրում, ան մեկ ուրից: Գրողին մեծելու կարգավարի ձեռն այն է, եր նրան ասում են, որ աստղ ավելի լալ էր գրում: Աստղներում գրողներ կային, որով կործանվեցին լրացարկելուց: Գրողներ էլ եղան, որով կործանվեցին աս հեծ աստղայնուց, ինչոյն ես գրողներ, որով իրենց շնորհ վասնցին ուրիշ հավելի խմելու հնարների վրա: Դիմա մեծանունությունը բուն է դրել ԴԱՅ (ԱՍՏՄԻՆ) գրողների միությունների մեջ: Թարը՝ Գրողների աստղայններին նեծելու դեմում, խնոր

ՄԱՍՈՒՆ

«Հայություն» Ըուշիում

«Հայություն» դարբերարքի ներկայան համար լույս է տեսել Ըուշիում: Թերի առաջին էրն ամբողջությամբ գրադեցել է ժոջացող աղիկը բավական խորհրդավոր մակագրությամբ ու նույնան ժանր ռնով: «Երեսներեք տարեկան Գաղիկը ես փանմեկ տարեկան Միեր անցան Ըուշի միմարենի սակ դրված այս հինգ հարյուր մեծանոց սարածը իրենց կյանի գնով: Երան գրավեցին ոչ թե աշխարհագրական տեղան, այլ նվաճեցին հոգևոր սարածություն, որտեղ այժմ կանգնած է շուքեցի այս երեսակը՝ Հոլիսիմն անունով»: Թերն ունի մեակորային ուղղվա-

ժուրյուն (դեղի գեղարվեստական գրականության ժամանակակից ընթացն ակնհայտ թեմունով): Թերի այս համարում ներկայացված են փարիզյան հոգեվերլուծող Հեյն Փիլալյանի «Հարցն ազասամարտիկին», Գրիգոր Զանիկյանի «Գայլաստ լի ճամկան», Ալբերտ Կոստանյանի «Աղոսանը» Հովիկ Մուսայելյանի բանաստեղծությունները, Մախիմ Հովհաննիսյանի «Մարդու ցավը մեկ լինի»-ն, Ալմաստ Զախարյանի «Եղիշ Զարեցը Փարիզում ես Բեռլինում», Աղասի Ալվազյանի «Ալիքին» ես այլն: «Հայություն» գլխավոր խմբագիրն Աղասի Ալվազյանն է:

ԵՐԱՇԵՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆիլիսարմունիկի նոր համերգաշրջանը՝ Եղևնի 80 ամյակին

Սեպտեմբերի 4-ին տեղի կունենա Հայաստանի ֆիլիսարմունիկ նվագախմբի 1994-95 թթ. նոր համերգաշրջանի բացումը: «Եղևնից մինչև անկախություն» կոչվող այս համերգաշրջանը նվիրվում է 1915 թ. հայկական ցարդերի 80 ամյակին: Նրա նշանաբանն է «Եղև եմ, կամ, կլինեմ», եզրավանկի համերգը կլինի անկախության օրը՝ մայիսի 28-ին: Համերգներ կընդգրկեն համաշխարհային դասական, ինչոյն նաև հայ երգանունների սեղծագործություններ (այդ թվում նաև ֆիլիսարմունիկի կոմպոզիտոր Երվանդ Մանուկյանի կողմից): Յուրաքանչյուր համերգի կերպարվորի հայաստանի օրեւ արվեստագետ, որին էլ կնվիրվի համերգը: Ինչոյն սեղեկացրեց ֆիլ-

հարմունիկի սնորհն Գևորգ Ավեսիպյանը, նվագախմբի համերգներին, համաձայն կնված դրամաբարի, կնամակեցնե նաև Մուսիկյանի ֆիլիսարմունիկ նվագախմբի մեմբերները: Կլինեն նաև այլ հյուրախաղեր: Սեպտեմբերին Հայաստան կծամանն 4 հույն երաժիշտներ՝ դիրժորներ Կոստաս Գալիլեասը ես Վիգոն Ֆիլիպիսը, ջութակահար Բիլասո Գալիլեասը ես դասնակահար Մարիա Օստրապոլը: Նոր համերգաշրջանում ասանց ընդհատելու իր համերգային ծրագիրը, հյուրախաղերի կնկնի նաև Հայաստանի ֆիլիսարմունիկը: Հոկտեմբերին նվագախումբը 2 համերգով կծամանելի Մալդոնդոն կայանալի միջազգային վաստանին:

ՎԱՐՄԱՆՈՍ

Նոր մասուններ Դեմիրճյանի թանգարանին

Դերեճիկ Դեմիրճյանի երեսանի բանգարանն այս սարի հարսացալ դեմիրճյանական նոր մասուններով: Գրողի պզգակներն ու մեծերիցը բանգարանին են նվիրել Դեմիրճյանի անձնական գրադարանից 4 գիրք, նրա հեծարանք, իննագիր մի նամակ, 1946 թ. լույս տեսած «Վարդանանի»

երկրորդ հատորը: «Թանգարանի ավելի քան 1000 ցուցանուց ունեցող ֆոնդը, որը գրեթե սղաւած էր համարվում, այս նվիրատվությունների շնորհիվ համարվել է 30-ից ավելի հիմնական ես գիտածանալակ նյութերով», ասաց թանգարանի սնորհ Կարեն Ուսայելյանը:

Միմենունի պատկերը երեք երկրի անկանյակի շերտի վրա

Միմենունի 23 Օգոստոս, ՌԿՄԱՐԸ: Հվեյցարիայի, Բելգիայի ես Իրանի փոստային ծառայությունները որոշեցին իրենց երկրներում նամակալի թողարկել ժորժ Միմենունի դիմանկարով: Գանատեղ որոշումը քաջասրվում է նամով, որ այդ երկրներից յուրաքանչյուրը իրեն է համարում հայկեի գրողին:

Գիշերը կսանան այս սարվա իմբենքերի 15-ին, երբ միաժամանակ կակվի դրանց վաճառող երեք երկրների փոստային բաժանմուններում:

ՈՂՂՈՒՄ

Մեր թերի օգոստոսի 23-ի համարի «Դավրյան ընտանիքի երեկուն» հոդվածում «Արեիկ» հրատարակչության գլխավոր խմբագիր, գրող Խաչատրյանի համարում, որտեղ Դեմիրճյանի վերագրվել է այդ դրանքն ես այդ կոչում: Հայրն էմ ընթերցողների ես որն՝ Դեմիրճյանի ներդրանությունը:

ՄԱՐԱՐ ԽՈՒՇԱՏԻՐՅԱՆ՝ ՎԱՍԵՐՎԱՍՏԻՐԱՅ
օգոստոսի 29-ին

ՀՈԳԵԴԱՆԳԱՏՅԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

նվիրված՝
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Սուրբ Օճուրյուն Տեր Տեր ԱՎԶԳԵՆ ԱՌԱՋԻՆԻ

հիշատակին
Նախածնունդներ՝
ՄԱՅՐ ԱՅՈՒՆՈՒՐԸ ԷՃԱԻՄՈՒՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԻԼԻՉԱՍՈՒՆԿ ՆՎԱԳԱՒՈՒՐԸ

Գրքերը՝ ԼՈՐԻՍ ԵՂԱՎՈՐԵԱՆ
Ակիգրք 2019 թ. 16.00 Մուտքն ազատ է

ԼՈՐԱԶԵՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՂԵՍ ԿԱՐԻՆԵ

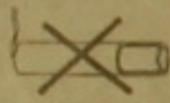
Հայ մամուլի տարածման կենտրոնական գործակալությունը հայտնում է, որ գործակալության կրպակներում վաճառվում է «ԿԱՐԻՆԵ» նորածեղության հանդեսի երկրորդ համարը:

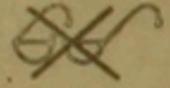
ԿՐԵԸ ԾՆՎԵԼ Է ՀԱՅԵԼԻՆ ՁԵՈՒԷՒՆ

A STYLE

ՎԱԶԱՐԻՑ» ՀՈԳԵԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

2-շաբաթյա խմբային հոգեբանացիա

 ծխելուց հետ սովորելու

 ճետողությունը լավացնելու (կարծառաստություն, շուրթում եւ այլն)

Գրանցումը խմբերում ամեն ամսվա 10-ին եւ 25-ին: Չանգահարել ժ. 11-15 ը. հեռ. 56 35 58: Բաղրամյան փող, Գրողների տուն, աջ թև. 4 հարկ:

Travel Company "ARMINTERTOUR"

Armenia, Yerevan, str. Akop Akopian 2, tel. 22.24.50

«Արմինտերտուր» ֆիրման շարունակում է կանոնավոր չվերթները

Երևան-Բուրգաս (Բուլղարիա)-Երևան

երթուղիով ամեն չորեքշաբթի:

Ցանկացողներին հնարավորություն է տրվում հանգստանալ հանրահայտ «Չուրխի ղեկի» լողափում: Շաաղի, սեզոնը մոտենում է ավարտին:

Հասցեն՝ Երևան, Գ. Հակոբյան-2 եւ «Անի» հյուրանոց, հ. 622
Հեռախոս՝ 27-24-50, 27-20-07, 27-20-08, 59-46-22

A STYLE

NOY BANK

Պուլշիկի 97 հեռ. 582836
Բաղրամյան պող. 79, հեռ. 270516
Գեղամի փ. 23, հեռ. 462527
Մաշտոցի պող. 37 հեռ. 538381
Ք. Էջմիածին, Մաշտոցի փող. 12

բաժնետիրական առևտրային բանկը

ընդունում է ավանդներ եւ վճարում տոկոսադրույքներ

US \$ - 1 ամսով 6 տոկոս
3 ամսով 20 տոկոս
6 ամսով 30 տոկոս
1 թվական - 3 ամսով 30 տոկոս

տրամադրում է վարկ US \$ - ամիսը 12 տոկոս
07 օրուրի - ամիսը 20 տոկոս
դրամ - ամիսը 35 տոկոս

բացում եւ վարում է բազմալայնուտային հաշվարկային եւ կողմավորված հաշիվներ ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց համար

կատարում է փոխանցումներ եւ դրամային սպասարկում Հայաստանի սահմաններից դուրս

համախորհրդներին տրամադրում է վարկային քարտեր Visa, Union Card, Master Card

գնում եւ վաճառում է տարադրամ

Կատարում է դրամարկղային սպասարկում Visa, Union Card, Master Card, Diners Club քարտերով

ARMENTRUST

ԲԱՆԿԱՅԻՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արամիսին տեղի կապուտ տեղի ամենիսին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՄՅԱԹ-ՆՈՎԱԿՍ 27
Գեղ. 58 67 18, 58 67 19
ՀԱՐԱՆ. (007 8852) 56 1184

NORINVEST

ՀԱՐԳԵԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

NORINVEST-ի սնունդային ուսմանը արտադրանքը զննված է իր ավելի քան 22.000 համախորհրդներին նոր, համառափն օֆիս սեղանի վրա մասին, որը գտնվում է Լազարյան փողոցի թիվ 5 շենքում (մեծությամբ) - Հանրապետության հրատարակչական կայանի դիմաց: Այն համազգային է, որ մեր հեռագրային համազգայնացումը Չեզ միայն երջանկություն ու բարեկեցություն կրել:

Ընկերության սեղանային երկրորդ արտադրանքը է մանրամասն հանձնարարություն նրա ինվեստիցիոն գործունեության մասին: Այսօր ցանկանում են հաշիվներ ներկայացնել այլ գործունեության հիմնական ուղղությունները: Անկանական դասարանների միջոցով ներգրավվելով Չեզ ժամանակակից ազատ միջոցները եւ ուղղվելով դրան թիվ 58 նախագծերի իրագործմանը, մենք առաջնորդվում ենք հետեւյալ սկզբունքներով: **հուսալիություն, անհրաժեշտություն, ներքալիանցելիություն, ղեկավարելիություն, հեռանկարայնություն:**

Ամեն արար NORINVEST-ի համախորհրդների համար կազմակերպվում են հանդիպումներ, որոնց ընթացքում կարող եմ մտնելից ծանոթանալ այն ձեռնարկություններին եւ նախագծերին, որոնցում ներդրված են Չեզ միջոցները:

Այսօր ներկայացնում ենք NORINVEST-ի ինվեստիցիոն գործունեության հիմնական ուղղությունների ցանկը:

- Խոտորագրված կոմպլեքսային ընկերություն Հայաստանում (110 աշխատակիցներ, մասնաճյուղեր ԱՄՆ-ում, ԱՄԷ-ում եւ Ռուսաստանի Դաշնությունում): Պատվիրատուներ ԳԳ Կենտրոնական բանկ, այլ ղեկավար եւ մասնավոր բանկեր, «ԱՄՆԱ» ընկերություն (Գերմանիա), Ֆրանսիայի կրթության նախարարություն՝ AIM ամսագիր (ԱՄՆ), խոտորագրված հուսալիություններ
- Խոտորագրված արտադրանքի ֆեռմա (250 գլուխ, օտարական 1000 լիտր կար արտադրականությամբ)
- Ցուլնարումական ֆեռմա (6000 ամառ հավիվ)
- Ճաշարարումական ֆեռմա (ճաշարների 300 ընտանիքի հավիվ, բողարկումը օգոստոսին)
- Կարի գործառն նրանի, կար, բրվաւեր, կարմաւոտ արտադրականությունը 10 տոննա մեկ հերթալիտում)
- Պահածոյի գործառն տնտեսարանների, ջեմերի, հյութերի, կոմպոսների, տոնալի մածուկի արտադրության, արտադրականությունը ժամում 12 տոննա Կահագործումը սեղաններին)
- Հացի գործառն (ֆրանսիական սարավորումներ, արտադրականությունը 2400 կգ մեկ հերթալիտում եւ հուսալիություն արտադրության քուլտարական սարավորումներ, արտադրականությունը 500 կգ մեկ հերթալիտում)
- Պարտադրական արտադրություն (տնտեսարանական հումազիծ, 500 կգ մեկ հերթալիտում)
- Համալցված կերերի փորձարարական հումազիծ (արեւային Լեռնային օգտագործմանը, բողարկումը սեղաններին)
- Արտադրականությունը ընկերություն, որն ուղիղ դայմանագրերով աշխատում է այնտեղի աշխատատեղի ֆեռմաների հետ, ինչպիսիք են Philip Morris, Coca-Cola, Seagrams, Kraft General Food եւ այլ ընկերությունները
- Արտադրանքի եւ արտադրանքի իրացման խոտորագրված ցանց
- Ընդարձակ աշխատող ստորնաբեր սննդամթերքի լայն սեռականիվ (Կահագործումը սեղաններին)
- Հեռախոսակալելով ավտոմեքանիկայի դասակներ ընդունող օտարա աշխատող ընկերություն, որն ուղիղալիտում ղեկավարում է ինչպիսիք ԳԱԶ, «Ժիզուլի» մեքենաներով, այնպիսի Լեռնային օգտագործմանը մոդելներով
- Կիսաֆարիկաների արտադրության եւ սննդամթերքի տուն առաման, խմորների եւ ընդունելությունների տպասարկման ոլորտում մասնագիտացող ֆեռմա
- Փոստային ծառայությունները FEDERAL EXPRESS-ի հետ համաձայն Կահագործումը սեղաններին)
- Անկ միլիոն դոլար կանոնադրական հիմնարանով առեւտրային բանկ Կահագործումը սեղաններին): Հիմնարանի թիվն են արեւմտյան խոտորագրված ֆեռմանական կառուցվածները: 1995 թ. նախատեսվում է կանոնադրական հիմնարանը հասցնել 10.000.000 դոլլարի
- Արտադրական ընկերություն

Մանրամասներին կարող եմ ծանոթանալ հետեւյալ հասցեով, Լալբանդյան 5: Հեռախոս՝ 56 19 31:

A STYLE